

Omdat ze mens zijn

➤ MOMENTEN SPRAK MET MYRIAM BERGMANS, DIENST 'VRIJE TIJD' VAN HET OPZ GEEL

➤ TEKST: KRIS DE VISSCHER EN AN VAN DEN BERGH

Sinds 1992 is Myriam Bergmans werkzaam in het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum (OPZ) van Geel, sinds 2000 als coördinator van de dienst vrije tijd, sport en vrijwilligerswerk. Waar de meeste zorgvoorzieningen pas de laatste jaren voorzichtig bruggen bouwen naar de 'buitenwereld', kiest Myriam al bijna twintig jaar consequent voor samenwerking met lokale vrijetijdsactoren. Met een straf resultaat als gevolg. Aan de ene kant is dit misschien een uniek verhaal. Het engagement en de creativiteit van Myriam vonden in Geel een lokale voedingsbodem. Maar aan de andere kant is dit vooral een verhaal van consequent de kaart én de kar trekken van samenwerking. En in die zin hopelijk inspirerend voor iedereen die de schotten tussen sectoren wil openbreken. In onze publicatie '360° participatie' uit 2009 kon je al een interview lezen met Myriam Bergmans. Maar in een snel evoluerend zorglandschap was dit interview alweer achterhaald. Dus trok Momenten naar Geel voor een update.

TERUG IN DE TIJD

Momenten: "Het OPZ in Geel kent een lange en specifieke traditie. Misschien is het toch goed om die nog even te situeren?"

Myriam Bergmans: "De geschiedenis van het OPZ Geel start in de zevende eeuw met de legende van de Heilige Dimpna, een Ierse koningsdochter die in 600 op de vlucht ging voor haar vader na diens herhaalde huwelijksaanzoeken. Dimpna trok de Noordzee over en belandde in Zam-

mel, een gehucht van Geel. De Ierse koning achterhaalde haar echter vlakbij de Sint-Maartenskapel van Geel en onthoofdde zijn dochter eigenhandig."

"Rond het midden van de twaalfde eeuw werd de Heilige Dimpna door bedevaarders aangeroepen voor allerlei ziekten; heel in het bijzonder voor krankzinnigheid. Geesteszieken werden door familieleden in grote getale naar Geel gebracht om er negen dagen lang boete te doen. Na hun verblijf keerden niet alle zieken terug naar

hun plaats van herkomst: een deel van hen werd in Geelse gezinnen ondergebracht. Dat was het begin van de psychiatrische gezinsverpleging in Geel.”

“Begin jaren tachtig werd de Sanokliniek opgericht omdat er in de regio Kempen nood was aan een algemeen psychiatrisch ziekenhuis. De Sanokliniek en de Gezinsverpleging vormden twintig jaar lang de twee grote afdelingen van het Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis Geel. In 2002 werd er op vraag van het ministerie van volksgezondheid een afdeling kinder- en jeugdpsychiatrie in de steigers gezet. OPZ Geel voerde meteen ook een grondige reorganisatie door. Sindsdien bestaat het OPZ Geel uit vier afdelingen: volwassenen, ouderen, jongeren en rehabilitatie.”

“In het kader van Beter Bestuurlijk Beleid werd het OPZ Geel sinds 1 januari 2007 omgevormd tot een extern verzelfstandigd agentschap (EVA) binnen het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van de Vlaamse Overheid. Als EVA bezit OPZ een eigen rechtspersoonlijkheid en een eigen raad van bestuur. Voortaan heet de organisatie voluit “Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel!”

Momenten: “In de loop van twintig jaar heeft het aanbod van het OPZ rond vrije tijd en sport ongetwijfeld een hele evolutie doorgemaakt.”

Myriam: Al geruime tijd heeft men binnen het OPZ oog voor vrijetijdsbesteding. In het begin enkel ad hoc, als er zich een vraag aandiende. Toen zat vrijetijdsbe-

steding nog verweven binnen de sociale dienst, die allerlei vrijetijdsactiviteiten organiseerde. Nadien heeft men vrijetijdsbesteding toegewezen aan één maatschappelijk assistent, die moest nagaan hoe de participatie van mensen met een psychische beperking kon worden verhoogd. Voorheen werd de psychiatrische patiënt in Geel gezien als een gast, een tijdelijke bewoner. Hij nam deel aan het gezinsleven in al zijn facetten, maar ondertussen is het gezinsleven veranderd, met vaak twee buitenshuis werkende mensen met minder vrije tijd. Aangezien het maatschappijbeeld is veranderd, werden de psychiatrische patiënten steeds minder bij het gezinsleven betrokken. Er kwamen hiaten en men vroeg aan het OPZ of het mee ondersteunend kon werken naar wat er zich buiten dat gezinsleven afspeelt.”

“We gingen op zoek naar aanknopingspunten in de Geelse samenleving : het verenigingsleven, de thuiszorg, de ouderenzorg, organisaties als Ziekenzorg, de landelijke gilde, Natuurpunt, Noord-Zuid-dienst, scholen... Vanuit onze vraag hoe wij onze mensen een betere vrijetijdsinvulling en arbeidszorg konden aanbieden, groeide er een meer gespecialiseerd team binnen het OPZ. Hun taak was om ondersteunend integratief aan de slag te gaan binnen de Geelse samenleving en om samenwerkingsverbanden uit te werken met de stad zelf, die met de beperking van deze mensen rekening kon houden. De stad nam in haar beleidsplan op dat ze door de aanwezigheid van 800 patiënten op haar grondgebied wel verplicht was

het item kansengroep in haar sport-, cultuur- en jeugdbeleidsplan op te nemen.”

“Mijn taak als coördinator sport en vrije tijd is de patiënten dingen aan te leren, voorbereidende tools en activiteiten te ontwikkelen die mensen klaarmaken om naar de reguliere systemen door te kunnen stromen. Zo bieden wij bijvoorbeeld regelmatig sportsessies aan en brengen wij de patiënten op een aanvaardbaar niveau, waardoor ze in de recreatieve sportclub meekunnen. We leren hen ook omgaan met verlies, afspraken nakomen, hygiëne enzovoort. Zaken die ervoor zorgen dat je naar een sportclub kan blijven komen. Voor al die punten moeten we voldoende individuele trajectbegeleiding voorzien. Ook op het gebied van scholen en jeugdbeleid hebben we samenwerkingsverbanden met het atheneum en het college, met onder andere projecten over (de)stigmatisering en vrijwilligerswerk in OPZ.”

“Ondertussen zet de vermaatschappelijking van de zorg zich verder door. Daarom voorziet het OPZ gespecialiseerde teams die ambulante ondersteuning bieden in alle levensdomeinen, en dus ook de vrije tijd. Mijn dienst werkt dus samen met deze teams. Hierdoor gaan we nog meer mensen individueel begeleiden en zullen we ons in de toekomst steeds meer richten op reguliere clubs en het reguliere verenigingsleven. Daarvoor hebben we als vrijetijdsdienst enorm veel contacten met het verenigingsleven en sportclubs in en rondom Geel.”

EEN REGIONALE SPORTCOÖRDINATOR

“Als voorzitter van de Geelse sportraad, heb ik ook contacten met sportorganisaties in de Geelse regio (een achttal gemeenten rondom Geel). Een halftijdse regionale sportcoördinator zorgt voor alles wat met G-sport in de regio Zuidoost-Vlaanderen te maken heeft. Dit is een project van vijf jaar. De provincie Antwerpen trekt mee aan de kar. De gemeenten betalen een bepaald bedrag per inwoner voor de aanstelling van deze coördinator. Dat bedrag gaat in stijgende lijn, terwijl de provinciale subsidies jaarlijks afbouwen totdat deze functie volledig door de gemeentes zelf wordt gedragen. We zitten nu in het derde jaar van dit project.”

“De coördinator tracht de knelpunten in de regio op te lossen. Waar zitten hiaten ten opzichte van welke doelgroep? Welke sporten kennen géén aanbod of een overaanbod? Hij stimuleert partners om samen te werken. Hij brengt bijvoorbeeld onze dienst en de Geelse tennisvereniging en de provinciale coördinator samen rond ‘Start to G-sport’ voor tennis’. Hij ondersteunt deze netwerken, bouwt deze uit en brengt deze mensen samen, vertrekkend vanuit een neutraal standpunt gericht op een zo goed mogelijk uitgebouwd G-sportaanbod in de Zuidoost-Vlaanderen.”

“Omdat vervoer een groot knelpunt is, werkt de coördinator samen met betrokken partners. Hoe kunnen gemeentes hierin ondersteunend zijn? Hoe kan de minder mobiele centrale vervoer naar sportcentra

op zich nemen (en niet alleen naar ziekenhuizen voor onderzoek). Waar zitten busjes van bepaalde instellingen of organisaties? Kunnen deze wanneer ze vrij zijn tegen betaling 's avonds worden ingeschakeld voor vervoer binnen de sport?"

"Bij het organiseren van een gemeentelijke sportdag wordt ook G-sport geïntegreerd. Alle actoren worden door de coördinator maximaal betrokken. De coördinator legt dan zowel contacten met aanleveraars (bijvoorbeeld zorginstellingen die mensen kunnen aanleveren voor een sportclub) als met aanbieders (zoals sportorganisaties of sportverenigingen), en hij stemt deze op elkaar af."

"Op 14 oktober werd er een pedagogische studiedag voor alle leerkrachten lager onderwijs in Geel geprogrammeerd. G-sport was één van de toegelichte items. Mensen met een handicap gaven sportlessen (zoals rolstoelbasket en boccia) en daarna was er een interview met zes mensen (twee mensen met een psychische beperking, twee mensen met een verstandelijke beperking, één met fysieke beperkingen en één persoon met zowel fysieke als verstandelijke beperkingen). De grote vraag was wat sport voor hen betekent, en waar zij moeilijkheden met sportbeoefening ondervonden'. De G-sporters gaven zich ten volle en enthousiast iedereen. Eén van de leerkrachten was lid van de Geelse volleybalclub, en gaf aan binnen haar bestuur wel eens te willen aftasten om te starten met een G-sportafdeling. Iemand anders gaf aan dat hij het vijfde leerjaar wel eens wil laten

kennismaken met G-sport. Zo'n regio-coördinator is dus iemand die heel goed op de hoogte is van wat er leeft binnen de gemeenten op het gebied van sport, mensen samenbrengt en nieuwe samenwerkingen laat ontstaan."

VERTROUWEN OPBOUWEN

Momenten: "Er wonen veel mensen met psychische beperkingen in dit centrum, dus dat creëert enerzijds veel vraag, maar legt dat aan de andere kant niet veel druk op de lokale gemeenschap en maakt het niet moeilijk om individueel te werken?"

Myriam: "Ondertussen worden we in bijna alle netwerken zelf gevraagd als partner (bijvoorbeeld binnen de lokale afsprakennota, een project van de bibliotheek of de preventiedienst...). Maar het is een werk van jaren geweest om als partner erkend te worden! We merken wel, bijvoorbeeld binnen de lokale afsprakennota, dat de vrees leeft dat een samenwerking met ons extra werk of onkosten oplevert door de opname van de doelgroep mensen met een psychische beperking. Wij zeggen dan dat we een filter kunnen vormen naar de mensen die het echt wel nodig hebben. Welke mensen zijn gedomicilieerd in Geel en vallen onder de armoedegrens: zij moeten bijvoorbeeld een vrijetijdspas krijgen. Wij doen dan het vooronderzoek en sturen enkel diegenen door die het echt nodig hebben."

"Om dit te doen is wel een grondige afstemming nodig, verschillende keren per jaar. Bijvoorbeeld voor het kerstpakket

dat aan alle mensen in armoede wordt gegeven door de Stad Geel. Onze mensen die opgenomen zijn binnen een gezin hebben zoiets eigenlijk niet nodig. Dat moet worden afgestemd. Ander voorbeeld: mensen met een vrijetijdspas krijgen enkele filmtickets aan anderhalve euro. Als ze dit zouden geven aan al onze mensen, waren die tickets snel uitverkocht. Daarom geven we ze enkel aan mensen die geldproblemen hebben én graag films bekijken. Zo filteren we.”

“Door regelmatig samen te komen, samen te werken en afspraken te maken, groeit het vertrouwen en zien meer partners het als een win-winsituatie. Terwijl we in het begin zeker als een bedreiging werden gezien. Bijvoorbeeld: tijdens het laatste lokale afsprakennota-overleg is overeengekomen dat we één van onze gebouwen met keuken en twee vergaderzalen gratis ter beschikking stellen van het OCMW en het verenigingsleven. Zo wilden enkele organisaties die actief zijn rond armoedebestrijding (Den Al-leman, Den Echo, Alarm, basiseducatie) iets doen rond koken. Wij kunnen de infrastructuur nu gratis aanbieden 's avonds en in het weekend (terwijl die anders toch leeg stond), met als enige voorwaarde dat sommige van onze mensen ook kunnen deelnemen. Afspraak met het OCMW: als jullie een gebouw zoeken, kan je hier gratis terecht. Zo merk je dat de druk die wij leggen (onze mensen moeten erbij worden betrokken) wel minder wordt, door goed samen te werken en te streven naar een win-win-situatie.”

“Ander voorbeeld: de KWB geeft tien kooklessen, maar nodigt de laatste les (wanneer er een heel menu wordt gekookt) vijf mensen van beschut wonen uit die mogen komen eten. Wie weet raken deze mensen zo wel geïnteresseerd om ook bij de KWB te gaan of toch om nieuwe contacten te leggen. Die win-winsituatie moet wel telkens kunnen worden aangetoond.”

NETWERKEN UITBOUWEN

Momenten: “In het kader van die samenwerking neem je het bestuur of voorzitterschap op van veel verschillende verenigingen. Kan dit binnen je job, of is dit een persoonlijk engagement?”

Myriam: “Ik kan nooit zeggen of ik in mijn werktijd of erbuiten zit. Zoveel dingen zijn verweven. Als lid van de sportraad, heb ik wel de duidelijke vraag gesteld om rekening te houden met mensen met een beperking, en om te zoeken naar samenwerking. Zo is het dit jaar eindelijk gelukt om enkele van onze mensen deel te laten nemen aan reguliere sportkampen, mits een aantal aanpassingen. Maar ik zit in de sportraad wel in een dubbele functie, want ik ben ook gewoon lid van een korfbalclub. Mijn vrije tijd en werktijd zijn altijd met elkaar verweven. Maar het heeft wel de voordelen dat je linken kan leggen en de netwerken goed kunt uitbouwen.”

“Zo heb ik vorming gegeven aan Landelijke Thuiszorg rond positief denken. Door met deze groepen te werken, heb ik gemerkt dat de thuisverzorgenden meer

en meer in contact komen met mensen die in de psychiatrische thuiszorg zitten, zonder hiervoor echt opgeleid te zijn. Zij moeten hier vorming rond krijgen. Zo kan ik de link maken, aangezien ik deze vormingen ook geef. Op dit moment kunnen we Landelijke Thuiszorg gemakkelijker mee inschakelen in de psychiatrische thuiszorg omdat ze ons en mij al kennen.”

“Een ander voorbeeld. De gemeente Geel wil heel wat petanqueterreinen aanleggen. Ons voorstel was dan om er ook één op het grondgebied van ons centrum te leggen, en open te stellen voor de buurt. Dan kunnen wij functioneren als coördinator voor dat petanqueveld en ontwikkelt zich een petanqueclub waarin ook mensen uit ons centrum kunnen worden betrokken. Doordat ik in de sportraad zit, ben ik op de hoogte van de plannen rond de petanqueterreinen en kon ik die link leggen naar ons centrum.”

“Doordat ik in het bestuur van VormingPlus zit, wist ik dat deze organisatie wilde werken rond ‘stilte’ in de Kempen, en daardoor ben ik bij de verbouwingsplannen van ons centrum gaan lobbyen voor een stille ruimte en stille tuin waar mensen zich kunnen terugtrekken. Ik zou dit niet hebben geweten als ik niet in VormingPlus zat. Het gevolg is dat er nu ook iemand van VormingPlus in onze werkgroep rond rust, stilte en zingeving zit, en er komt iemand op onze studiedag toelichting geven rond ‘het lichaam en de effecten van aromatherapie’. Zo leg je verbanden.”

Momenten: “Moet je naast het netwerken met externen, ook intern netwerken binnen zo’n groot centrum als dit?”

Myriam: “Het probleem met onze dienst is dat we ongeveer om de drie jaar (soms om de vijf jaar) onze dienst moeten heroriënteren omwille van de vele veranderingen binnen de psychiatrie. In het begin waren we organisator van vrijetijdsactiviteiten. Ondertussen zijn we geëvolueerd naar een ondersteunende functie die door afdelingen of entiteiten van ons centrum kan worden ingekocht. Dit is een heel ander model. We zijn ook individueler gaan werken (meer patiëntgericht) en moeten ons dus regelmatig op afdelingen opnieuw gaan voorstellen als partners die individuele trajecten kunnen opzetten. Heel dikwijls moeten we naar ons beleid toe bewijzen dat we nog passen binnen het gehele plaatje van ons centrum. Gelukkig staat onze directie sterk achter ons en ziet ze het nut van die netwerken.”

“Soms moet ik ook binnen onze organisatie toelichten welke kansen er liggen in de samenwerking met partners van buiten de instelling, en hoe wij kunnen inpikken op wat er gebeurt buiten de muren. In de Halle loopt momenteel een kunsttentoonstelling, gemaakt hier in het centrum, samen met een echte kunstenaar. De stad zorgt voor de expositieruimte en ook de promotie werd gevoerd door het cultureel centrum. In januari organiseert de stad zelf een gedichten-dag. Door de reeds verschillende jaren geslaagde samenwerking in het kader van kunst en tentoonstellingen wil men

volgend jaar vanuit het cultureel centrum tijdens de gedichtendag de link leggen met moeilijkere doelgroepen.”

HET NUT VAN VRIJE TIJD

Momenten: “Vrije tijd wordt vaak functioneel benaderd in het kader van herintegratie in de samenleving. Wringt het soms dat vrije tijd altijd nuttig moet zijn en niet gewoon een waarde op zich kan hebben?”

Myriam: “Het klopt dat je altijd dergelijke nutsargumenten moet gebruiken naar de directie toe. Dit komt vooral omdat vrije tijd in het budget van een instelling heel beperkt is. Je moet dus verantwoorden dat er zoveel procent voltijds equivalenten intensief mee bezig zijn. Maar ik probeer wel aan te tonen dat vrije tijd ook de functie heeft van het zich goed voelen. Eens op vakantie kunnen gaan of op uitstap gaan heeft soms weinig andere functies dan gewoon genieten. Maar ik merk heel hard dat dit een belangrijke waarde heeft voor mensen, en niet omdat ze een beperking hebben, maar omdat ze mens zijn. Dit probeer ik ook duidelijk te maken.”

“Maar het klopt dat bijvoorbeeld het project rond toegankelijke cultuur in Geel van de grond is gekomen omdat we hebben aangetoond dat mensen die naar een cultuurvoorstelling gaan, niet alleen gaan om te genieten van het optreden op zich, maar ook het contact heel belangrijk vinden. Vrije tijd heeft dus niet altijd de functie van integratie, maar als het louter op vrije tijd aankomt, is het wel

moeilijker aan te tonen aan de directie. Elke donderdagavond organiseren we hier een ontmoetingsruimte van 18u tot 21u, volledig gedragen door bewoners. De enige zin hiervan is iets te kunnen drinken en een babbeltje te doen. Maar voor de directie zal ik hier wat meer ‘stof’ aan moeten geven door er bijvoorbeeld een vorming aan te koppelen, of zo. Plezier maken is nu eenmaal niet onze core business.

“Als we onze dienst gaan voorstellen, zeggen we aan onze collega’s altijd dat we geen therapie geven, maar vrije tijd aanbieden. Onze dienst zit volledig buiten het therapeutisch kader en we stellen ons dus helemaal niet concurrentieel op.

Wij zorgen er altijd voor dat het therapeutische luik prioriteit krijgt en dat activiteiten in de vrije tijd aanvullend werken. Er zijn ook diensten die uitstappen doen of bewegingtherapie geven en sport doen met een duidelijk therapeutisch doel. Wij houden ons daar volledig afzijdig van. Wij kijken ook niet in het elektronisch patiëntendossier. Het enige wat kan voorvallen, is dat er een aanvraagformulier van een dienst komt voor een persoon die moeite heeft om zijn vrije tijd in te vullen. Daar gaan wij dan individueel via een traject kijken hoe we de drempels bij die persoon kunnen wegwerken.”

DUURZAME WIN-WINSITUATIES

Momenten: “Welke stappen heb je al ondernomen om de vele netwerken die je hebt uitgebouwd, duurzaam te verankeren?”

Myriam: “Er zijn verschillende stappen gezet met een aantal partners. Vroeger organiseerden we bijvoorbeeld inleefdagen voor scholen en kregen we hordes studenten over de vloer. Wij hebben dit omgezet naar een duurzame win-win-situatie. Met het Sint Dymphna-college zijn we overeengekomen dat hun laatstejaars vijftien uren vrijwilligerswerk moeten komen doen voor ze afstuderen. Dit is een sociaal project geworden dat deel uitmaakt van het lessenpakket. Degenen die kiezen voor psychiatrie worden ingeschakeld als vrijwillige begeleider bij onze activiteiten. Bijvoorbeeld elke week een uurtje mee volleyballen.”

“Toegankelijke cultuur is ook zo’n duurzaam project. Wanneer de brochure van het cultureel centrum uitkomt, komt ook de brochure van toegankelijke cultuur uit, in dezelfde vorm en lay-out, maar in een iets makkelijkere taal. Toegankelijke cultuur is nu niet meer weg te denken, en groeit zelfs nog. Alle voorstellingen kunnen nu bijvoorbeeld worden aangeduid als een voorstelling die je met een vrijwilliger wil bijwonen, en dit tot veertien dagen voor een voorstelling, in plaats van één voorstelling per maand vroeger. Dit project is helemaal ingebed in de werking van het cultureel centrum. We staan ook vermeld in het beleidsplan van de Stad Geel als een groep mensen waar men sowieso rekening mee wil houden in het beleid. Ook dat is een vorm van verduurzaming. De stad neemt ook de viering van de pleeggezinnen op zich en betaalt de receptie.”

“We hebben ook kunnen bekomen dat het ‘openstellen voor G-werking’ één van de elementen binnen de reglementen rond sportclubs is die punten oplevert. Op die manier hangt dit niet meer af van de goodwill van één club, maar is het echt opgenomen in het subsidiereglement. Ook als er grote sportevenementen plaatsvinden, worden we meestal als eerste partner gecontacteerd. En onlangs hebben we samen met de bibliotheek een nieuw reglement ontworpen, zodat onze bewoners boeken langer kunnen ontlene via een speciaal pasje.”

VAN VISIE NAAR VERANDERING

Momenten: “Jullie verhaal is enigszins uniek in Vlaanderen, maar toch heb ik de indruk dat zoveel samenwerking bijna vanzelf loopt...”

Myriam: “Dit is een investering van tien jaar geweest! Ik ben hier twintig jaar geleden begonnen. Wat ik toen heb geschreven als toekomstvisie leek in die tijd ondenkbaar. Ondertussen is dit allemaal gerealiseerd en ingebed. Bijvoorbeeld, toen al wilde ik een vrijetijdswinkel zijn die de nodige begeleiding op maat biedt en niet louter werkt als een soort toeristisch bureau. Maar het klopt dat je heel veel tijd nodig hebt om als partner erkend te worden. Als het louter bij één project blijft, dan valt de samenwerking weer stil. Maar door te blijven projecten doen, zijn we nu partner geworden. En dit heeft niet alleen te maken met de specifieke situatie in Geel. Het klopt dat Geel heel ontvankelijk is voor mensen met een beperking dankzij onze gezinsverplegende

context. Maar ik merk ook wel dat er binnen andere steden stilaan meer begint te veranderen. Ik denk niet dat we zo uniek zijn.”

Momenten: “In welke mate hebben ook evoluties binnen de hulpverlening je werk beïnvloed?”

Myriam: “Nu binnen de hulpverlening de ideeën rond inclusie en integratie meer en meer vorm krijgen en meer vanuit de basis vertrekken, merk ik dat wij ook meer kansen krijgen. De invloed vanuit het onderwijs heeft er mee voor gezorgd dat wij het hier konden waarmaken. Stagiairs uit de Hogeschool in Geel en jonge mensen die hier beginnen te werken hebben al een heel ander beeld op hulpverlening, en zij brengen dat binnen. Die veranderende visie op hulpverlening heeft ons meer kansen gegeven, die we hebben gebruikt als opstapje om binnen ons centrum dingen te veranderen. Gelukkig staat onze directie er ook voor open.”

DURF EN CREATIVITEIT

Momenten: “Ook in de lokale gemeenschap is er veel goodwill te vinden, maar misschien ontbreekt soms de ervaring?”

Myriam: “En misschien ook de durf om mogelijkheden te zien. De eerste keer dat we de vraag kregen van de Noord-Zuiddienst van de gemeente om mee te werken aan een week over Noord-Zuidrelaties volgde de reactie: waarom moet een psychiatrisch centrum hier nu partner van zijn? We hebben dan een spreker uitgenodigd rond het thema: “Hoe ziet

psychiatrische zorg in Afrika eruit?” Of de eerste keer dat de vraag kwam van Natuurpunt om kikkers over te zetten. Dat kwam hier ook heel vreemd over. Ondertussen is dit heel normaal geworden. We hebben hier ooit alle ramen in de voorgevel vol spiegels gehangen voor een kunstproject. Zo wilden we duidelijk maken dat buiten binnen is in de psychiatrie en binnen buiten. De mensen die hier voorbijkwamen, zagen plots zichzelf lopen. Maar dat moet je wel durven. Er is ook veel commotie rond geweest. Maar door dat te durven, is de samenwerking met kunstenaars wel op gang gekomen. Voor een ander project hebben we ooit gele schoenen gelegd in een ‘pad’ van het centrum van de stad tot het psychiatrisch centrum. De eerste keer dat we dit project voorstelden aan de directie kregen we als antwoord: ‘zijn jullie gek geworden?’. Maar door dit project hebben we handelaars kunnen overtuigen om een slogan rond psychiatrie in hun etalage te hangen. En zo zijn hebben we heel veel mensen bij ons centrum betrokken. Maar je moet dit dus durven en ook wel kunnen verkopen, zowel aan je organisatie als aan de gemeente.”

Momenten: “Dit is eigenlijk toch ook creatief denken?”

Myriam: “Ja, je kan het zo gek niet bedenken, of je kan altijd een link maken met een project of organisatie. Daarom is het heel belangrijk om te weten wat er in je omgeving leeft en hierop in te spelen. Creativiteit is inderdaad een sleutelwoord.”

TOEKOMSTPLANNEN

Momenten: “Je hebt al veel gerealiseerd. Welke perspectieven zie je nog? Wat wil je graag nog realiseren?”

Myriam: “Ik word stilaan ouder, dus ik zorg er in de eerste plaats voor dat de dingen die we doen duurzaam worden verankerd. Daarnaast wil ik ook op Europees vlak een draagvlak vinden. Zo werken we momenteel mee aan een Europees Grundtvig project. In verschillende Europese landen (Italië, Spanje, Slowakije, Engeland, België, Frankrijk en ik denk ook Duitsland) onderzoeken we hoe sport als integratiemiddel kan worden gebruikt voor mensen met een psychische beperking. Wij waren al betrokken omdat we al vier keer zijn uitgenodigd om in Prato deel te nemen aan een congres en een groot sportevenement.”

“We zijn net drie dagen in Oxford geweest voor een eerste kennismaking, en er komt nog een opvolgingsvergadering in Perpignan. Vanaf dan zal de uitwisseling vooral door de cliënten zelf gebeuren. Mensen gaan naar een ander land om daar deel te nemen aan activiteiten die te maken hebben met sport als integratiemiddel. We moeten in twee jaar tijd minstens zestien uitwisselingen organiseren met telkens elf verschillende personen. Ik wil de good practices van de verschillende partners in dit project verzamelen en zorgen dat er een manier komt om deze aan elkaar door te geven. Hoe gaat men hier bijvoorbeeld in Italië mee om, sinds daar alle psychiatrische instellingen zijn gesloten? Of in Enge-

land, waar heel veel psychiatrie op straat te vinden is, met daklozen?”

“We hebben tot nu toe gemerkt dat Vlaanderen uniek is in het creëren van een ‘platform’. Psylos is een sportfederatie, maar ook een platform voor alles wat te maken heeft met sport en psychiatrie. Zelfs in Nederland kent men dat niet. Als mensen zich via een platform organiseren, krijgen ze meer inspraak in het beleid en hangen ze niet louter af van projecten die ze indienen. Dit is een bijdrage die wij kunnen leveren aan het Europees project. Maar wij proberen ook van hen te leren. Daar wil ik mij nu de komende vijf jaar op toeleggen.”

Momenten: “Als je nu terugkijkt op die twintig jaar, wat is dan de impact van je werk op de levensomstandigheden van de bewoners hier?”

Myriam: “De belangrijkste realisatie is de verzelfstandiging van mensen met een psychische beperking. Nu kunnen ze zelf uitmaken wat ze graag doen in hun vrije tijd. Ze geven zelf aan waar hun mogelijkheden liggen en waar ze ondersteuning bij nodig hebben. Bijvoorbeeld, ik wil naar een voorstelling gaan, maar ik heb geen vervoer of ik heb niemand die me wil helpen. We hebben twintig jaar gewerkt om mensen deel te laten uitmaken van de lokale gemeenschap en ook te laten gebruikmaken van wat er in die gemeenschap voorhanden is, met de nodige aanpassingen. Mensen met een beperking durven uiten welke noden ze hebben en welke drempels ze ondervin-

den bij het huidige aanbod. Sommige mensen beginnen hun lot zelf in handen te nemen. Zo is er bij ons een patiënt die zijn weg heeft gevonden naar de programmator van het cultureel centrum. Hij heeft al laten weten dat hij volgend jaar graag Sanne in het programma zou willen zien staan.”

Momenten: “Veel mensen die het opnemen voor kansengroepen doen dit vanuit een verontwaardiging en kiezen vaak voor een sociale strijd. Jouw stijl lijkt meer om inclusie te realiseren door samenwerking na te streven.”

Myriam: “Dat klopt. Ik ga niet op de barricaden springen of betogen. Ik probeer langzaam bruggen te bouwen om uiteindelijk wel mijn doel te bereiken. Ik geloof niet dat er een plotse ommezwaai kan zijn in onze samenleving door op de barricaden te gaan staan. Dat kan misschien werken in andere samenlevingen,

maar niet in de onze op dit moment, denk ik. Binnen onze maatschappij is het vooral nodig om aan de slag te gaan met de mogelijkheden die zich aandienen, en daarbij overal te zoeken naar een win-winsituatie. Dat is mijn stijl, ook binnen mijn werk en binnen mijn team, dat is mijn manier van leidinggeven. Ik wil niet alle mensen omvormen tot experts, maar ik bekijk ieder zijn eigenheid. Ik heb in mijn team dan ook heel verschillende mensen die elk hun eigenheid inbrengen. Dat geldt ook voor samenwerkingsverbanden. Je moet altijd zoeken naar een win-winsituatie.”

Nabeschuiving. Bij het buitengaan loop ik langs een van de bewoners van het centrum. Op een bank buiten zit hij een sigaretje te rollen. Hij ziet in mij een buitenstaander en hij drukt mij op het hart: “Weet ge, ik ben hier met mijn gat in de boter gevallen!”